ఎదురులేని మనిషి

ఎన్టీఆర్ జీవితచరిత్ర

– డా. నందమూరి లక్ష్మీపార్వతి

(క్రిందటి సంచికనుంచి కొనసాగింపు)

కాలచక్రం

పురాణ ప్రసిద్ధమైన ఇంద్రకీలాద్రి సమున్నత పంక్తులను ఒరుసుకుంటూ ప్రవహించే కృష్ణానదిని ఆనుకుని వున్న నగరమే విజయవాడ. రాష్ట్రకూటుల సాయంతో వేంగినాడుపై ఆధిపత్యాన్ని పొందిన చాళుక్యరాజు యుద్ధమల్లుడు వ్రాయించిన విజయవాడ శాసనం అత్యంత ప్రసిద్ధం. పూర్వచాళుక్యుల పాలనలో మత సహనం పాటించబడింది.

వీరు వైదిక మతాభిమానులయినప్పటికి కాలాముఖశైవ సంప్రదాయము వారిని కూడా గౌరవించిన దానికి గుర్తుగా వీరి సింహ పరిషత్తుకు చెందిన మఠమొకటి ఈ విజయవాడలోనే వున్నది. ఇటువంటి చారిత్రక ప్రసిద్ధి పొందిన విజయవాడ భారతదేశ అగ్రనటునికి తన ఒడిలో ఆశ్రయం కల్పించి, నటనకు ఓనమాలు దిద్దించి చరిత్రపుటల్లో తన స్థానాన్ని మరింత పదిల పరుచుకున్నది.

కొత్తగా బెజవాడ చూస్తున్న తారకరాముడికి ప్రతిదీ ఆశ్చర్యంగానే కనిపించింది. పెద్ద పెద్ద షాపులు, కార్లు ఆడా మగా కలిసి తిరగడం వింతగా అనిపిస్తున్నది. వీళ్ళు వుంటున్న ప్రాంతం పల్లెటూరు వాతావరణంలాగే వున్నప్పటికీ మనసులో ఏదో వెలితి. రాత్రయ్యేసరికి అమ్మ గుర్తు వస్తున్నది తమ్ముడి అల్లరి మాటలు గుర్తొస్తున్నాయి. రామయ్య మీద కాలేసి పడుకుంటున్నా గుబులుగానే వున్నది. రామయ్యనడిగాడు "నాన్నా! మనం మనూరెప్పుడు వెళదాం?"

"ఎందుకు నాన్నా? బుల్లిని చూడాలనిపిస్తుందా?"

"వూ హు. ఇక్కడ బాగాలేదు కదా మనూరయితే అందరూ వుంటారు" మాటల్లో దిగులు కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తున్నది.

రామయ్య కొడుకు వేపు తిరిగి "నిజవే నాన్నా. కానీ నువ్వు పెద్ద చదువు చదవాలి కదా? మనూర్లో వుంటె చదువెట్టావస్తుంది చెప్పు"

"అందరం ఇక్కడే వుండొచ్చుకదా?"

"అందరూ ఇక్కడే వుంటే అక్కడ పొలం ఎవరు చూస్తారు?"

తారకరాముడు ఆలోచనలో పడ్డాడు. రామయ్యకు కొడుకు దిగులు పెట్టుకున్నాడని అర్థమయింది. వీపుమీద చెయ్యేసి మెల్లగా నిమురుతూ "నువ్వు రేపు బళ్ళో చేరతావు కదా? చాలామంది పిల్లలు వుంటారు. కొత్త స్నేహితులొస్తారు. బొమ్మల పుస్తకాలు కొంటాను."

'వూ' వూ కొట్టడంలో ఏమాత్రం ఉత్సాహం లేదు.

"ఇంకా ఏం కావాలి?"

"ఏమొద్దు"

"నాన్నా! ఇక్కడ కృష్ణానది వుంది తెల్సా" అప్పుడే గుర్తుకొచ్చినట్టు రామయ్య ఉత్సాహంగా అన్నాడు.

"నదంటే?"

"మనూర్లో నాగులేరుంది కదా. దానికంటే చాలా పెద్దది. రోజూ అక్కడ స్నానం చేద్దామా?"

"ఓ" తారకరాముడిలో కొంత ఉత్సాహం కనపడింది.

"నాన్నా! ఇంద్రకీలాద్రి కొండ కూడా వుంది."

"అదేంటి? కొంత కుతూహలం"

"అర్జునుడు తపస్సు చేస్తే శివుడు ప్రత్యక్షమయ్యాడని నీకు కథ చెప్పానే, ఆ కొండ ఇక్కడే వుంది.

"కొండమీద శివుడున్నాడా?"

"లేడు. దుర్గమ్మ గుడివుంది. రోజూ దణ్ణం పెట్టుకో. చదువు బాగొస్తుంది."

"మరి వెంకటేశురుసావికి"

"ఆయనక్కూడా పెట్టుకో"

"సరే. ఒక్కసారి తమ్ముడిని చూసొద్దాం నాన్నా"

"అట్లాగే పడుకో, బళ్ళో చేరాక వెళ్ళొద్దాం"

మరుసటిరోజు తండ్రీ కొడుకులు మున్సిపల్ స్కూలుకెళ్ళారు. ఆ వాతావరణమంతా రకరకాల పిల్లల్తో అప్పుడే పూచిన పూవుల్లా ముచ్చటగా వుంది. రంగురంగుల బట్టలతో వింత వర్ణాల సీతాకోక చిలుకల్లా సందడిగా వుంది. అంతమంది పిల్లల్ని, అంత పెద్ద స్కూలుని తారకరామారావు కళ్ళు విప్పార్చుకుని చూస్తుండిపోయాడు. ఆరవ తరగతిలో చేర్పించి ఆ నెలకు రెండు రూపాయల ముప్పావలా జీతం కట్టేసి రామయ్య కొడుకును వెంటబెట్టుకుని ఇంటికొచ్చేసాడు.

తండ్రి చెప్పినట్టే ఒక వారం రోజులు బెరుకుగా వున్నా కొత్త వాతావరణంలో తేలికగా సర్దుకుపోగలిగాడు. దబ్బపండులాంటి నిమ్మకూరి చిన్నాడు క్లాసులో అందరికీ ప్రత్యేక ఆకర్షణగా మారాడు. కొద్దిరోజుల్లోనే తారకరాముడి బెంచీలో కూర్చునే ముగ్గురితో స్నేహం ఏర్పడింది వారే యనమలకుదురుకు చెందిన ధనేకుల బుచ్చి వెంకటక్రిష్ణయ్య చౌదరి, మోహనరావు, భీమారావు. రోజూ స్నేహితులు ముగ్గురూ కలిసి స్కూలుకు వెళుతున్నారు. రోజులు గడిచిపోతున్నాయి. కొత్త వాతావరణానికి బాలరాముడలవాటు పడుతున్నాడు. నిమ్మకూరులో పెద్దకొడుకు లేని లోటు దంపతులిద్దరినీ బాధిస్తున్నది. ఎంత మనసు సరిపెట్టుకోవాలన్నా వెంకట్రావమ్మకి సాధ్యం కావడంలేదు. ముద్దులు మూటగట్టే కొడుకు ముఖమే గుర్తుకు వస్తున్నది. దానికి తోడు చిన్నాయన అల్లరి మరీ పెరిగింది. అన్న భయంతో అంతంత మాత్రంగా వుండే త్రివిక్రముడికి ఇప్పుడు అదుపులేకుండా పోయింది. లక్ష్మయ్యకి పనిభారం పెరగడంతో చికాకు ఎక్కువయింది. ఇంట్లో చంద్రమ్మలేనిలోటు వెంకట్రావమ్మకి తెలియవచ్చింది.

ఆ పరిస్థితుల్లో...

లక్ష్మయ్య ఆ మధ్య మంచి పొలం బేరానికొచ్చిందని, దగ్గర డబ్బులేకపోయినా అప్పుచేసి కొన్నారు. పంటలో తీరుద్దామనుకుంటే ఆ యేడూకాయేడూ వెసులుబాటు కాకపోవటం, నెలనెలా డబ్బు బెజవాడ పంపాల్సిరావటం. దీంతో బాకీ తీరకపోగా తామర వ్యాధిలా మరింత పెరుగుతూ వచ్చింది. ఆ విషయాలేవీ రామయ్యకి తెలీదు. తెలిసినా ఆయన చేయగలిగిందేముందు? నెలనెలా యాభైరూపాయలు తెచ్చుకోవటం. కొడుక్కు కట్టాల్సిన రెండురూపాయల ముప్పావలా కట్టేయటం, మిగిలిన దానితో కడుపులో చల్లకదలకుండా హాయిగా కాలక్షేపం చెయ్యటం. బాలరాముడికి ఇంటిపక్కనే స్కూలు అవటం వలన నడిచిపోవటం ఇబ్బందిలేదు కానీ, ఎటొచ్చీ కాలగతిలో వచ్చే

మార్పులే ఊహించడం కష్టం. అనుకున్నవి అనుకున్నట్టు జరిగితే మనిషి అహంకారానికి అడ్డేముంది. మనకు తెలియని, మనకందుబాటులో లేని అదృశ్య శక్తి ఒకటుంది కదా! దాని చేతిలో చిక్కినప్పుడు మన నిస్సహాయత, అల్పత్వం గుర్తుకొస్తాయి.

అనుకోకుండా ఆ సంవత్సరం ధాన్యం ధరపడిపోయింది. పదకొండు రూపాయలుండే బస్తా ధాన్యం రెండున్నర రూపాయలకు దిగిపోయింది. దాంతో పొలం ధర వూహించనంతగా తగ్గిపోయింది. ఈ సంఘటనతో లక్ష్మయ్య మానసికంగా కుంగిపోయాడు. తండ్రినుంచి పంచుకున్న పద్నాలుగెకరాల ఎనభై సెంట్లు, ధరలు పడిపోగానే అప్పులవాళ్ళు డబ్బు గురించి అడగకపోయినా పలకరించడం ఎక్కువయింది. అభిమానవంతుడయిన లక్ష్మయ్యకిది తలవంపులుగా తోచింది. బాకీ పూర్తిగా తీర్చేయాలని నిర్ణయించుకున్నారు. పొలం బేరం పెట్టారు. ధరలు లేకపోయినా లక్ష్మయ్య ఏమాత్రం జంకలేదు. ఆస్తిపోయినా ఆత్మగౌరవం మిగిలితే చాలనుకున్నాడు. పందొమ్మిదెకరాల పొలం బాకీకి బలిపెట్టాల్సివచ్చింది. అప్పులు తీరాయి కానీ ఆనందం ఏది? పోగొట్టుకున్న పొలం.. శూన్యం మిగిలింది.

దేశానికి వెన్నెముక అయిన రైతుకు వెన్నుపూస విరిగిపోయింది.

అందరికీ అన్నం పెట్టే అన్నదాతకు అన్నం కరువయ్యే పరిస్థితి వచ్చింది.

అప్పుడూ ఇప్పుడూ రైతుల కష్టాలూ కన్నీళ్ళూ ఒకటే. చేలో చేటెడు, బానలో ముంతెడు సామెతే. నమ్ముకున్న భూమిని అమ్ముకోవాలంటే రైతుకు బిడ్డనమ్ముకున్నంత బాధ.

అందులో లక్ష్మయ్య లాంటి వాళ్ళకు నేలతల్లే సర్వస్వం. కష్టమొచ్చినా, సుఖమొచ్చినా మౌనంగా చెప్పుకునే ప్రియనెచ్చెలి భూమాతే. ఆయన ఎంతగా కుంగిపోయారంటే వారం రోజులదాకా లేవలేకపోయారు. భార్య బలవంతం మీద ఏదో నంజడం, మెదలకుండా పడుకోవడం. వెంకట్రావమ్మ దిగులుతో బాగా చిక్కిపోయింది. ఆమెకు మాత్రం తన పెద్దకొడుకు ఇల్లు విడిచిపోవటమే ఈ అనర్థాలకు మూలమన్న నమ్మకం ఏర్పడింది.

చౌదరి ఇంట్లో పెద్దవాళ్ళిద్దరూ తెగబాధపడిపోయారు. చెమటోడ్చి సంపాదించిన నేల వీడిట్టా అమ్ముకున్నాడేంటి? వేరుపడి సాధించిన గొప్పేముంది? తండ్రిచ్చింది పోగొట్టుకోవటం తప్పు అని వాళ్ళనుకుంటే, అన్నదమ్ములు మాత్రం 'తగిన శాస్తి జరిగిందిలే' అని అన్నట్టుగా తెలిసింది. అది లక్ష్మయ్యకి మరింత బాధనిపించింది. ఒక్క చేతిమీద అంత ఆస్తిని పెంచుకుంటూ వచ్చాడు. కాలం కలసిరాక తనదనుకున్న దాన్ని నిలబెట్టుకోలేకపోయాడు. అందులో తన తప్పేముంది అని మనిషి ఒకటే మథనపడ్డాడు. ఆయన మానసికంగా ఎంత దెబ్బతిన్నారంటే ఉమ్మడి పొలంలో ఆయనకు మిగిలిన మూడెకరాల 80 సెంట్లకు గట్టేయటానికి వెళ్ళి, అంత బలమైన మనిషి చిన్న మట్టిపెళ్ళ ఎత్తలేక నిస్సహాయంగా కూర్చుండిపోయాడు. 'సిరి తా పోయిన పోవును కరిమింగిన వెలగపండురీతి' అన్నట్టు ఎనభై ఎకరాల ఆసామి ఇరవయ్యెకరాలకు దిగి చివరకు మూడెకరాల రైతుగా మిగిలాడు. పదిమందికి పెట్టిన చేయి పదిగుప్పెళ్ళు ధాన్యాన్ని దాచుకోవాల్సి వస్తున్నది.

అప్పుల మాటెరుగని ఆడంబరం ఆర్థికలోటులో అణగి వుంటున్నది.

విధిచేతిలో అనంతవైభవాలే అంతరించిపోయాయి. దానిముందు లక్ష్మయ్యగారి పొలమెంత?

పరిస్థితి తల్లక్రిందయితే కుబేరుడు సైతం యాచకుడు కావాల్సిందే. ఎన్నో నగ్నసత్యాలు.

పై ఆకులు క్రిందికి, క్రింది ఆకులు పైకి మారే కాలచక్రంలో తారకరాముడి కుటుంబం ఒక్కసారిగా తల్లకిందులయింది. పూలమ్మే చోట కట్టెలమ్మే పరిస్థితి ఎదురయింది.

పొలం అమ్మిన రోజు వూరి వారంతా కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకున్నారు. ఒకరిద్దరు సంతోషించిన వాళ్ళు లేకపోలేదు.

కన్నీళ్ళు ఒకరి కళ్ళను చెమ్మగిల చేస్తే అవే కన్నీళ్ళు మరొకరి పెదవులను వెలిగిస్తాయి. ఇదీ లోకం తీరు. అంతే.

తారకరాముడి ఆరో తరగతి పరీక్షలయిపోయాయి. ఉత్సాహంతో రామయ్య కుటుంబం సెలవులకు నిమ్మకూరు వచ్చారు. వచ్చేటప్పుడు దారిలో తమ్ముడి పొలంలో వేరేవాళ్ళు గట్లు కట్టడం చూసాడు. కొడుకుని, భార్యను ముందుకు నడవమని, ఆయన పొలం వైపు వెళ్ళాడు. ఎప్పుడూ దాన్ని అంటిపెట్టుకుని వుండే తమ్ముడు ఈ రోజు కనపడకపోవటం ఆశ్చర్యంగా వున్నది. అక్కడ గట్టేస్తున్నాయన్ని చూస్తూ -

"ఏంటి రత్తయ్యా! నువ్వున్నావు, మా తమ్ముడేడి?"

"నువ్వా రామయ్యన్నా! లచ్చయ్య ఉమ్మడిపొలం కాదున్నాడు."

"నీ పొలంలో చేసుకోక మా పొలంలో చేస్తున్నావేంటి?" రామయ్య అనుమానంగా అడిగాడు.

"అన్నా! నీకీ సంగతి నిజంగా తెలవదా?"

"ఏ సంగతి?" ఆయన కంఠంలో ఆందోళన.

ఆ విషయం ముందుగా తనే చెప్పాల్సివచ్చినందున రత్తయ్యకి బాధనిపించింది.

"అదే మన లచ్చయ్య ఈ పొలం, ఇంకా దచ్చిణాది పొలం అంతా అమ్మేసాడుగా"

ఆ మాటినగానే రామయ్య ఒళ్ళు చల్లబడ్డట్టయింది. అంత మనిషి నిలబడలేక గట్టుమీద కూలబడ్డాడు. "రత్తయ్యా! నువ్వు చెప్పేమాట నిజమేనా? అంతా అమ్ముకోవాల్సిన పరిస్థితి ఎందుకొచ్చింది? మాట మాత్రం నాతో అన్లేదు. నేనేమి చెయ్యలేననేగా" సోకురామయ్య కళ్ళలో మొట్టమొదటిసారిగా నీళ్ళు. తనలో తనే ఏదో గొణుక్కుంటూ ఇంటిదారి పట్టాడు.

ఇంటి దగ్గర పరిస్థితి చాలా దయనీయంగా వున్నది. అక్క చెల్లెళ్ళిద్దరూ ఏడ్చుకుంటుంటే పిల్లలిద్దరూ బిక్కమొగాలతో చూస్తున్నారు. మరదలిని చూస్తుంటే ఆయనకు కడుపులో ప్రేగు కదిలినట్లయింది. ఈ చేతుల మీద ఎత్తి పెంచాడు. తనే పెళ్ళిచేసాడు. ఎప్పుడూ పసుపు కొమ్ములా కళకళలాడుతుండే మరదలు నల్లబడింది ముఖం పీక్కుపోయి, నలిగిపోయిన చీరలో ఎన్నో లంఖణాలు చేసినట్లుగా కనిపిస్తున్నది. ఆమె కూర్చున్న చోటుకు పైన గోడమీద మరదలు, పిల్లలు కలిసి దిగిన ఫోటో కనిపించింది. దాన్ని చూడగానే ఆనాటి సంఘటన గుర్తుకొచ్చింది.

ఆరోజు తనే మొదటిసారిగా బందరునుండి ఫోటోగ్రాఫరును తీసుకొచ్చాడు. ఊరు ఊరంతా ఇంటిదగ్గరే వున్నారు. పిల్లల కోలాహలం, పెద్దల ఆరాటం, ఫోటోగ్రాఫరు ఆర్భాటం. అందరూ అడగటమే. ఆ పెట్టె ఏంటని? మన బొమ్మలు తీసేదని చెబితే.

మనం అందులో ఎట్టా పడతావని అమాయకంగా అడిగితే తనకెంత నవ్వొచ్చిందో.

ఈలోపు మరదలు ఒంటెడు నగలతో జరీపట్టు చీరకట్టుకుని ఇద్దరు కొడుకులనీ దొరబాబుల్లా అలంకరించి చెరోపక్కన పెట్టుకుని మహారాణిలా ఫోటో దిగింది. తారకరాముడెంత దర్జాగా కూర్చున్నాడు కాలుమీద కాలేసుకుని. ఆ రోజు ఎంత సంబరం. ఈరోజు అన్నీ పోగొట్టుకున్న దానిలాగా తయారయింది. ముద్దబంతిలా వుండే మరదలు వడలిన కాడలా చిక్కిపోయింది. ఆ జుట్టు దువ్వి ఎన్నాళ్ళయిందో అన్నట్లు తలంతా రేగిపోయింది. వేరుకాపురం పెట్టి వీళ్ళు తప్పుచేశారా అనే భావం ఆయనకు కలిగింది.

రామయ్య ఉమ్మడి పొలం దగ్గరకెళ్ళేసరికి చెట్టుక్రింద దిగాలుగా కూర్చున్న తమ్ముడు కనిపించాడు. అన్నను చూడగానే లక్ష్మయ్య తలొంచుకున్నాడు. ఆ దృశ్యం చూసేసరికి రామయ్యకి ఎక్కడలేని దుఃఖం వచ్చింది. తనలో తానే సంబాళించుకుని తమ్ముడి భుజం మీద చెయ్యేసి ఇంటికి తీసుకొచ్చాడు.

ఇక తారకరాముడి విషయానికొస్తే ఆ పసిమనసు పడే వేదన ఎవరు గ్రహించగలరు? ఏదో తెలియని బాధ, మాటిమాటికీ చాటుగా వెళ్ళి కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకుంటున్నాడు. కన్న తల్లిదండ్రులను చూస్తుంటే ఏదో చేసి వాళ్ళ బాధ పోగొట్టాలనే ఆరాటం. చదువు

మానేసి తండ్రికి సాయంగా పనిచేస్తానని చెప్పాలనిపిస్తుంది. కానీ రామయ్య ఒప్పుకోడనే భయం. ఏం చెయ్యాలో, చెప్పాలో తెలియక పెరట్లో మంచం మీద పడుకుని ఆలోచిస్తూనే నిద్రపోయాడు.

అందరి మనసుల్లో బాధను తెలియజేస్తూ, రాత్రిరానే వచ్చింది. ఆరిపోతున్న ఆశలా దీపం ఎక్కడో మినుకు మినుకుమంటున్నది. నిద్రపోతున్న కొడుకుని లేపి ఇంత అన్నం తినిపించి తానూ రెండు మెతుకులు నోట్లో వేసుకుని మంచం మీదికి చేరాడు రామయ్య. ఇదివరలా వీధంతా వినబడేటట్టు పద్యాలు పాడలేదు. గుండెకు ఏదో అడ్డుపడ్డట్టయింది. కళ్ళముందు భవిష్యత్తు అంధకారంలా కనిపిస్తున్నది. ధరలు తగ్గిపోయిన ఈ పరిస్థితుల్లో పండే ధాన్యమెంత? వున్న పొలానికి వచ్చే ఆదాయమెంత? ముందెట్లా గడవాలి? కొడుకుని గురించి ఎన్ని ఆశలు పెట్టుకున్నాడు. తనకా వయస్సు పైబడుతున్నది. ఇన్నాళ్ళూ జీవితాన్ని గురించి ఆలోచించాల్సిన అవసరం కలుగలేదు. అసలు వస్తుందని కూడా అనుకోలేదు. ఒక్క పనీ చేతకాదు. కళ్ళముందు తల్లి ముఖం కనిపించింది. 'ఈ కాస్తా పోతే ఎట్టా బతుకుతావురా' అనే ఆమె మాటలు గుర్తుకొచ్చాయి. ఇప్పుడు తను చేయవలసిందేమిటి? నడిసముద్రంలో వున్న ఈ కుటుంబాన్ని ఎలా ఆదుకోవాలి? తొలిసారిగా ఆయనకు బాధ్యతనేది తెలియవచ్చింది. కొడుకుని చదివించుకోవాలి. బెజవాడలో తన కుటుంబాన్ని పోషించుకోవాలి. ఏం చెయ్యాలి? కానీ ఏదో చెయ్యాలి.

ఒక నిర్ణయానికొచ్చాక మనసు కొంత తేలికపడ్డట్టయ్యింది. దానికి గుర్తుగా మూతపడ్డ కనురెప్పల మాటున సమస్యలు తాత్కాలికంగా సర్దుకుపోయాయి.

మరుసటి రోజు ఉదయం లేచి రామయ్య బెజవాడ వెళ్ళిపోయాడు. బస్సులో వెళ్తుంటే పక్కూరి పాత స్నేహితుడు కనిపించాడు. కుశల ప్రశ్నలయ్యాక రామయ్య ఎక్కడికి ప్రయాణం అని అడిగితే, ఆ బస్సు తనదేనని ఆయన చెప్పాడు. ఇంకా రెండు బస్సులు నడుపుతున్నానని, ఇదంతా చూసుకోవటం కష్టంగా అనిపిస్తున్నదని మాటల మధ్యలో అన్నాడు. డ్రైవరు, కండక్టర్లకు జీతాలెంతని మామూలుగా అడిగారు. డ్రైవరుకు ఏభై రూపాయలు, కండక్టరుకు ముప్పయి రూపాయలు, క్లీనరుకు పదిరూపాయలని ఆయన చెప్పాడు. బస్సు దిగేటప్పుడు స్నేహితుడు తన అడ్రసిచ్చి ఇంటికి రమ్మని ఆహ్వానించాడు. సరే చూద్దాంలే అని రామయ్య ఇంటికొచ్చేశాడు. శూన్యమైన ఇల్లు భీతిగా వున్నది. ఇంటికంటే ఆయన మనస్సు మరింత శూన్యంగా అనిపిస్తుంది. రేపనేది పెద్ద భూతంలా నిలదీస్తున్నది. ఏమైనా తమ్ముడికి భారం కాకుండా ఏదో ఒకపని చూసుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నాడు.

ఇక్కడ నిమ్మకూరులోనూ అదే పరిస్థితి. ఎవరి ముఖానా మునుపటి కళాకాంతులు లేవు. ఆనందోత్సాహాలు మచ్చుకు కూడా కనిపించడంలేదు. ఇంటి వాతావరణానికి భయపడో ఏమో త్రివిక్రముడి అల్లరి కూడా తగ్గిపోవటంతో ఇంట్లో సందడి లేనట్టుంది. లక్ష్మయ్యకి నలుగురిలో కూర్చోటానికి తలవంపులుగా అనిపిస్తుంది. తండ్రి వైఖరి తారకరాముడిని మనస్తాపానికి గురిచేస్తున్నది. అంత చిన్న వయసుకే పెద్ద ఆలోచనలు వస్తున్నాయి.

అరుగుమీద కూర్చున్న తారకరాముడిని తాతగారి పెద్ద పాలేరు పలకరించాడు. "ఏంటి పెదబాబూ ఇట్టా కూర్చున్నారేంటి? బువ్వ తిన్లా?"

"రత్తం నువ్వా! ఇప్పుడెక్కడ పనిచేస్తున్నా?" బాలరాముడి కళ్ళల్లో ఆత్మీయుల్ని చూసిన ఆనందం.

"పనా! ఇంకోచోట చెయ్యటమా! తవరింట్లో సేసాక మరో ఇంట్లో సెయ్యలేం బాబూ. నేనూ అన్నం తిన్న మనిషినే. నాకూ సీమూ నెత్తురుంది. తాతగారిచ్చిన పొలాన్నే చేసుకుని బతుకుతున్నాం. తమరేంది ఇట్టా సిక్కిపోతున్నారు?"

"నేనేం చిక్కిపోలా. ఇలా లావెక్కా చూడు" బుగ్గలు ఉబ్బిస్తూ అన్న మాటలకు అతనికి ఎంతో ముద్దొచ్చి ఎత్తి భుజాల మీద కూర్చోపెట్టుకున్నాడు.

"పెదబాబూ! మన పొలం వేపు పోదావా?"

"మా పొలం అమ్మేసారుగా" దిగులుగా అన్న మాటలకు పాలేరు కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి.

"ఏందో బాబూ. ఇప్పటాళ్ళకు ఆలోచనల్లు తక్కువ. ఆవేశాలు జాస్తి. అందరూ కలుసున్నప్పుడు ఇల్లంతా ఎంత సందడి. ఎంత వైభోగం వచ్చేవాళ్ళకు, తినేవాళ్ళకు సందుండేది కాదు. ఆ కుదరోల్ల షావుకారు తర్వాత అంతపేరు తాతగారికే. పెట్టిన చేయి పెట్టినట్టే వుండేది. ఇప్పుడేం వుంది. సడీలేదు. సప్పుడు లేదు. తలో ముక్కపంచుకుని తలోదారయ్యారు. సివరకేం మిగిలింది? ఏం బాగుపడ్డారని?" పెద్ద పాలేరు గొంతు గద్గదమయింది. తారకరాముడి కూడా బాధనిపించింది.

"రత్తం అందరూ ఒకింట్లో వుంటే మన పొలవంతా తిరిగి వచ్చేస్తుందా?"

"అదెట్టా కుదిరిద్దు బాబూ! ఆళ్ళు కలిసేది లేదు. పొలం వచ్చేది లేదు. మా సరికి మేము మీ కుటుంబంలా వుండాలని ఎప్పుడూ కూడా ఒకర్నొకరం ఒక్క మాటనుకోలా. మేం అట్టాగే వున్నాం. మీరు మాత్తరం ఇడిపొయ్యారు. తాతగారిచ్చిన ఐదెకరాలే మాకు దిక్కు. అందుకే మేమెక్కడా పని చెయ్యట్లా. పెద్దబాబూ మీ అన్నదమ్ములు మాత్రం ఇడిపోకండి"

"ఛా - మేం ఎందుకు ఇడిపోతాం. మా తమ్ముడంటే నాకు చాలా ఇష్టం. విజయవాడెళ్ళాక నాకెంత దిగులేసిందో. ఎప్పుడూ తమ్ముడే గుర్తుకు వచ్చేవాడు."

"నీది దొడ్డ బుద్ధి బాబూ. నువ్వు శానా గొప్పోడివై మీ నాన కట్టాలు తీర్చాల."

"నేను కూడా పొలంలో పనిచేసేదా?"

"వద్దొద్దు. ఎంతకాలం ఈ మట్టి పిసికినా లాభం లేదు. నువ్వు బాగా సదువుకుని మంచి ఉజ్జోగం సేసి, అప్పుడు అమ్మా - నాన్నను సుకపెట్టాల"

"సరే బాగా చదువుకుంటా - ఇంటికెళ్దావా! పొద్దు గూకింది"

"పదబాబు. తవర్ని ఇంటికాడ దించి నేనింటికి పోతా"

"అమ్మా నాన్నను సుకపెట్టాలి" అన్న పాలేరు తారక రాముడి మనసులో బీజాక్షరాల్లా నాటుకుపోయాయి.

****

రెండు రోజుల తర్జన భర్జన పడ్డాక ఒక నిశ్చయానికొచ్చాడు రామయ్య. స్నేహితుడిచ్చిన అడ్రసు పట్టుకుని కారుషెడ్ దగ్గర కెళ్ళాడు. అక్కడంతా హడావుడిగా వుంది. క్లీనర్లు బస్సుల్ని శుభ్రం చేస్తున్నారు. కాఖీ బట్టలేసుకున్న కండక్టర్లు, డ్రైవర్లు డ్యూటీకి సిద్దంగా వున్నారు. స్నేహితుడెక్కడున్నాడా అని చూస్తే ఒకటైరు మీద కూర్చుని డ్రైవరుతో ఘర్షణ పడుతున్నాడు.

"ఏం డ్రైవరూ! బండేంది ఇంతాలస్యమయింది?"

"అవునండీ పామూరు కాడ్ అమనిషి ఇదిగో వస్తున్నానని అరగంటసేపు బయటకు రాలేదండి. ఆయన కోసం ఆపాల్సి వచ్చింది."

"నీ దుంపతెగా అరగంటాగితే ఎంత బొగ్గు కాలి వుంటుంది."

"అదేనండి కాసేపు చూసి బస్సాపానండి. దాంతో బస్సాగి కదల్లేదంది. అందరూ దిగి నెట్టేసరికి కాస్త ఆలస్యమయింది."

"సరి సరి నీలాంటి తలకాయ లేనోళ్ళతోనే బాధంతా. నువ్వాడికోసం అక్కడాగితే ఇవతలూరి దగ్గర యాభైమంది పెళ్ళోళ్ళని వెంకటేశ్వర మోటార్ సర్వీసోళ్ళు బస్సు ఎక్కించుకొచ్చేసారు. ఎంత మంచి బేరం చెడగొట్టావు."

"నా తప్పేం లేదండి. ఈ కండక్టరే ఆపమన్నాడండీ - ఆడు ఈడి చుట్టవంట."

"నీ కసలు బుద్ధుందా కండక్టరూ ఏం పన్లయ్యా ఇయ్యా. ఒకడికోసం అంతసేపు ఆపుకుంటారా! ఇట్టా అయితే నెత్తి మీద ముసుగేసుకుపోవాల్సిందే"

"ఏంటండీ అరగంటాలస్యానికి అంతగా తిట్టాలా? మా వాడికి టవున్లో అర్జంటు పనుందంటే ఆపాను. తప్పేంటి? కండక్టరు ఉక్రోషంగా అన్నాడు.

"తిట్టక, నువ్వు చేసిన దానికి నెత్తిమీద పెట్టుకోవాలి. చేసింది వెధవ పనని ఒప్పుకోకపైగా రోసాలు, బోడి రోసాలు"

"ఇట్టా మాట్టాడితే ఉజ్జోగం చెయ్యటం చానా కష్టమండీ"

"ఏం, బెదిరిస్తున్నావా. కష్టమయితే పో. నీలాంటోళ్ళు ఇంతమంది" ఆయన తన తలవైపు చూపిస్తూ అన్నాడు.

"నాకేనా ఉజ్జోగాలు లేంది. వెంకటేశ్వర్లు మోటార్ సర్వీస్ వాళ్ళు పులుస్తున్నారు. నే పొయ్యాక మీకు సరయినాడు దొరికితే నా మీసం తెగ్గోయించుకుంటా" కండక్టరు ముఖం కందగడ్డలా అయింది.

"ఆ... యెనకటికి నీలాటోడు పెళ్ళాంతో అన్నాడంట, ఏవే నేను చేసుకోకపోతే నిన్నెవడు చేసుకుంటాడు అని. అట్టా వుంది నీ యవ్వారం"

"సరేనండి - మా బాబునే తెచ్చుకోండి, నేపోతున్నా" కండక్టరు కోపంగా సంచి విసిరి పుచ్చుకునేసి విసవిసా నడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

"ఎళ్ళెళ్ళు. బాబేంటి నీతాతలోంటోడ్ని ఈరోజే పెడతా. నువ్వే ఏడవాల" అని కోపంగా ఆయనిటు తిరిగేసరికి రామయ్య నిలబడున్నాడు.

"రా అన్నా! రా! ఎంతసేపయిందొచ్చి?"

"కాసేపయిందిరా?"

"చూసావా! మా బాగోతమంతా. ఒక్కడికి విశ్వాసం లేదు ఏవో పెద్దాడులే బాధకొద్దీ ఒక మాటన్నాడని వూరుకుంటే గొడవే లేదు. ఇప్పుడు మళ్ళీ కండక్టరుకోసం వెతుక్కోవాలి"

"రాఘవయ్యా! నువ్వేం అనుకోకపోతే ఆ ఉజ్జోగం నాకిస్తావా?" సందేహంగా అడిగాడు రామయ్య.

"రామయ్యన్నా! నువ్వు కండక్టరుజ్జోగం చేస్తావా? నీకంత చెయ్యాలనుకుంటే ఈ షెడ్ మొత్తం చూసుకో. మేనేజరగా వుండు."

"వద్దులేరా. అంత పెద్ద బాధ్యత నాకెందుకు సరిగా పనిచెయ్యలేను. ఇదయితే టిక్కెవ్వటం, డబ్బు పుచ్చుకోవటం అంతే కదా. బాధ్యత లేని పని"

"ఏవో అన్నా! ఈ విషయం తమ్ముడింటే ఎంత బాధపడతాడో? ఈ వయస్సులో ఎందుకీ పన్లు"

"లేదులే రాఘవయ్యా, తమ్ముడు నాకోసం ఇబ్బంది పడకూడదనే. వాడిన్నాళ్ళు రెక్కలు ముక్కలు చేసుకున్నాడు. ఏదో కలసి రాక వున్న పొలమంతా పోగొట్టుకున్నాడు. పిల్లాడిని చదివించాలి. కుటుంబం గడవాలి. ఈ భారం లచ్చయ్యమీద పెట్టడం ఏం బాగుంటుంది చెప్పు" రామయ్య భారంగా అన్న మాటలకు రాఘవయ్య కదిలిపోయాడు.

"ఏంటో. ఎట్టాంటోళ్ళు ఎట్టా అయిపోయారు. కాలం కలిసి రాకపోతే ధర్మరాజులాంటివాడు విరాట్రాజు కొలువులో చేరాడు. ఈయనా ఇంతే - పాపం" అనుకున్నాడాయన.

"సరే అన్నా! రేపే పనిలోకి చేరు. జీతం అందరికంటే ఒక పది రూపాయలెక్కువే తీసుకో. నీలాంటి నిజాయితీగల వాడుంటే నాక్కూడా సుకంగా వుంటుంది."

"సరే రాఘవయ్య 'ఆదుకునే వాడే మిత్రుడనేది' ఋజువు చేసావు. ఇక వెళ్ళొస్తా. మీ వదిన్ని, పిల్లాడిని పంపమని కబురు చేస్తా" వెళ్ళిపోతున్న రామయ్య వైపు జాలిగా చూస్తుండిపోయాడు రాఘవయ్య.

మరుసటిరోజు ఖాకీ బట్టలేసుకుని గోడకు తగిలించిన అద్దంలో ఒకసారి ముఖం చూసుకున్నాడు. నెరసిపోయిన జుట్టు, వృద్ధాప్యంతో కొంచె జారిన చెంపలు, కళ్ళక్రింద నల్లటి వలయాలు, వంటి మీద ముతకబట్టలు - ఇదీ రూపం. ఆ మహానటుడి పెదవుల మీద విరక్తితో కూడిన నవ్వు. ఏవిటీ జీవితం? ఎన్ని మార్పులు. ఆనాటి రూపమేది? ఇప్పటివరకు ఎంత వైభవంగా గడిచింది. బట్ట నలిగేది కాదు. ఎప్పుడూ వళ్ళు ఘుమఘుమలాడుతుండేది. సోకు రామయ్య అనిపించుకున్నాడు. ఇక కండక్టరు రామయ్య పాత్ర ధరించబోతున్నాడు. నాటకాల్లో ఎన్ని రకాల పాత్రలేసాడు. అందులో హరిశ్చంద్రుడు, ధర్మరాజు. వీళ్ళంతా ఏమిటి? మహాచక్రవర్తులు. పరాయి సేవలో కాలం గడపలా. అంతటి మహానుభావుడు హరిశ్చంద్రుడు కాటి కాపరయ్యాడు.

(కొనసాగింపు వచ్చేనెలలో)

Post your comments